

ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА Й ОХОРОНИ ҐРУНТІВ: МЕХАНІЗМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОГО ЗЕМЛЕУСТРОЮ

Незважаючи на величезний потенціал земель країни, необхідно відзначити, що мають місце нераціональна система землекористування, що веде до деградаційних процесів, зниження економічної родючості ґрунтів, що значною мірою впливає як на ефективність використання сільськогосподарських земель, так і на ефективність сільськогосподарського виробництва в цілому. Бурхливі процеси змін форм господарювання і власності на землю, що стали основним змістом перетворень в аграрному секторі України в останні роки негативно позначилися на родючості ґрунтів.

Родючість залишилася поза увагою і влади, і виробників. Призупинено дію програм підвищення родючості ґрунтів, різко зменшено обсяг внесення в ґрунт органічних і мінеральних добрив, хімічних меліорантів. В умовах ринкових реформ в Україні різко знизилася інтенсифікація землеробства. За період з 1990 по 2022рр. кількість внесення під посіви органічних добрив зменшилася в 10 разів. Значно погіршилося удобрення сільськогосподарських культур мінеральними добривами. Необхідно враховувати те, що ні за яких умов (господарювання чи власності на землю, невиваженої цінової політики у державі, чи інших причин) родючість ґрунтів не повинна втрачатися.

Земельному фонду нашої держави притаманна певна двоїстість: з одного боку, у ґрунтовому покриві переважають родючі чорноземні ґрунти, а з іншого - процеси деградації ґрунтів охоплюють практично всю територію. Таким чином у землеробстві склався від'ємний баланс з усіх елементів живлення. Їх дефіцит у середньому в ці роки за сумою N, P, K становив 100 - 120 кг/га щорічно. Це негативно вплинуло на основний екологічний показник ґрунту його родючість, зниження якої викликало її зменшення врожайності сільськогосподарських культур. Середньорічні втрати гумусу в орному шарі ґрунтів Полтавської області, становлять сьогодні близько 1,8 млн. т, а відшкодовуються лише 650 тис.т. Для бездефіцитного балансу гумусу в нашій області необхідно довести внесення органіки до 25 млн. т на рік, або 11-12т на 1 га ріллі. Прибуткова частина гумусу формується за рахунок внесення достатньої кількості гною та використання поверхневих і кореневих залишків після збирання врожаю сільськогосподарських культур. Підстилковий гній треба розцінювати і як

добриво, і як джерело енергії. Він є значним резервом для збалансованого землеробства за вмістом поживних речовин у ґрунті. Реальність чи нереальність проектних розрахунків багато в чому залежить від того, як буде вирішуватися в господарстві проблема не тільки збереження, але й накопичення вмісту гумусу в ґрунтах, як підґрунтя одержання запланованих якісних показників. Ураховуючи викладене і принциповий підхід до інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, існує реальна можливість повного виведення із землеробства мінеральних добрив як таких, збільшивши кількість внесеної органіки на одиницю площі. Але реальною і дуже складною в сучасних умовах розвитку агробізнесу України і Полтавської області проблемою використання гною є дуже мала кількість худоби, а також велика енерго-, пальноємність і трудомісткість його застосування. Необхідно обробляти менші площі, але більш ефективно. З обробки треба вивести й законсервувати і не тимчасово, а назавжди всі схилі (3°), деградовані і малопродуктивні землі. Переглянути структуру сівозмін у напрямку збільшення частки культур суцільної сівби, зменшивши частку просапних культур та ввівши в сівозміну одне-два поля багаторічних трав.

Проектні розрахунки балансу гумусу необхідно проводити в кожному сільськогосподарському підприємстві у сучасному режимі з використанням автоматизованих комп'ютерних систем і відповідного програмного забезпечення. Усе викладене вище свідчить про те, що успішне розв'язання цього завдання нерозривно пов'язане з оптимізацією і зростанням ефективності використання основного засобу виробництва в сільському господарстві.

Реконструкція землеробства має бути спрямована на забезпечення стабільності й економічної ефективності галузі на основі раціонального використання землі й підвищення її родючості. Ніякий економічний механізм сам по собі не дасть високих доходів, якщо не будемо бережливо, по господарськи ставитися до землі.

Література

1. *Земельний кодекс України. – Київ 2001*
2. *Про охорону земель: Закон України // - Київ 2003.*
3. *Сохнич А.Я., Тібілова Л.М. Ланшафтно-екологічні аспекти управління земельними ресурсами // Економіка АПК. - 2006.*
4. *Шляхи підвищення родючості ґрунтів у сучасних умовах сільськогосподарського виробництва // Рекомендації по підвищенню ефективності родючості ґрунтів: Наук.-метод, вид. / За ред. І.Б.С. Носка. - К.: Аграрна наука. - 2019. 10 с.*